

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ב אדר א' תשע"א, 26.2.2011

גיליון מס' 248

שבת פרשת ויקהל

על מצוות השבת ומושג הזמן

מאת יוסקה אחיטוב, קיבוץ עין צורים

מדרשים רבים מייחסים את מזמור שיר ליום השבת כבר לאדם הראשון. כך למשל, במדרש בראשית רבה (פרשה כב פסקה יג) מסופר על מפגש בין אדם הראשון וקין כדברים הבאים: (יג) 'ויצא קין מלפני ה' מהיכן יצא?... רבי חמא בשם רבי חנינא בר רבי יצחק אמר: יצא שמח.... פגע בו אדם הראשון אמר לו: מה נעשה בדיןך? אמר לו: עשיתי תשובה ונתפשרתי. התחיל אדה"ר מטפח על פניו. אמר, כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע! מיד עמד אדה"ר ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו'.

א"ר לוי המזמור הזה אדה"ר אמרו ונשתכח מדורו ובא משה וחדשו על שמו מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וגו':

כבר עמדו על כך חוקרים והוגים שמושג הזמן ההיסטורי הוא מודרני במובן זה שהוא מחולן מכל משמעות דתית. רצף האירועים על ציר הזמן מתואר על ידי כל היסטוריון על פי מיטב יכולתו והכרתו תוך שהוא ממיין את האירועים שיש לדעתו לצייןם לעומת האירועים שנחשבים בעיניו כלא רלבנטיים ואף לא אחד מההיסטוריונים כולל את הקב"ה כאחד השחקנים. אפיון נוסף במושג הזמן ההיסטורי הוא בדינאמיות שבו ובהבחנה בין העבר, ההווה, והעתיד. לכל אחד מ"פרקי" הזמן הללו יש "חיים" משלו. לעומת זאת בתפיסה הדתית הזמן איננו דינאמי; האירועים המתוארים במקרא אינם אירועים שעבר זמנם, אלא אירועים החוזרים ומייצגים אירועים בהווה וגם אירועים בעתיד. זו היא אגב המשמעות של "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". יציאת מצרים אמורה לפרנס את המשמעות של חיינו כאן ועכשיו.

דברים אלה יקלו עלינו להבין כיצד "העזו" חז"ל לייחס את מזמור התהילים "מזמור שיר ליום השבת" לאדם הראשון. ערכה של השבת, ביכולתה להעביר את האדם לספירה אחרת לחלוטין של הזמן, לנתק אותו מימי החול ומהחולין שבחיינו וכביכול להעלות אותו אל מעבר לזמן הרציף ולחבר את תודעתו עם מושגים מיתיים. אדם הראשון המייצג את ראשית הבריאה האנושית, והשבת המייצגת את ראשית הבריאה, כרוכים זה בזה בכך שהיא מייצגים לפי חז"ל, את יכולתו

של האדם באשר הוא אדם, להתנהל על פי בחירתו, לחטוא ולחזור בתשובה. לפיכך ברור ו"מובן מאליו" שאדם הראשון הוא זה שחיבר את "מזמור שיר ליום השבת".

ברוח זו טוען גם ר' צדוק הכהן שיום השבת מקרין משמעות על שאר ימות השבוע, הן על הימים שלפניו והן על הימים שלאחריו. גם מבחינה זו השבת היא כביכול מחוץ לרצף הזמנים הרגיל. כאמרם ז"ל: זכור מלפניו ושמור מלאחריו, היינו שעל ידי קדושת זכור של שבת נשפע הארה על ששת ימי המעשה שמלפניה ועל ידי קדושת שמור נשפע מהארת קדושת שבת על ששת ימי המעשה שלאחריה: (ספר פרי צדיק פרשת וילך ושבת תשובה - אות ה).

יוסקה אחיטוב, הוא חבר קיבוץ עין צורים, מלמד במרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות, ולימד בעבר בישיבת הקיבוץ הדתי עין צורים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il